

**പതിനാലാം കേരള നിയമസഭ
പതിനാറാം സമ്മേളനം**

നക്ഷത്ര ചിഹ്നമിട്ട ചോദ്യം നം.*121

01.11.2019 ൽ മറുപടിയ്ക്ക്

ജൈവകൃഷിയും ഉത്തമ കൃഷിമുറകളും പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്ന പദ്ധതികൾ

ചോദ്യം

ഉത്തരം

**ശ്രീ.ജോർജ്ജ് എം. തോമസ്
ശ്രീ. പി. ഉണ്ണി
ശ്രീ. ആന്റണി ജോൺ
പ്രൊഫ.കെ.യു. അരുണൻ**

**ശ്രീ. വി.എസ്. സുനിൽകുമാർ
(കൃഷി വകുപ്പ് മന്ത്രി)**

എ) ജൈവകൃഷിയും ഉത്തമ കൃഷിമുറകളും പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനായി ഈ സർക്കാർ ഏതെല്ലാം പദ്ധതികളാണ് ആവിഷ്കരിച്ചിട്ടുള്ളതെന്ന് വ്യക്തമാക്കാമോ;

എ) സംസ്ഥാന സർക്കാർ 2010 -ൽ പ്രഖ്യാപിച്ച ജൈവ കാർഷിക നയത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ 2016-17 സാമ്പത്തിക വർഷം മുതൽ എല്ലാ ജില്ലകളിലും ജൈവകൃഷിയും ഉത്തമ കൃഷിമുറകളും നടപ്പിലാക്കി വരുന്നുണ്ട്. നിലവിൽ പ്രധാനമായും പഴം, പച്ചക്കറി വിളകളിലാണ് 'ജൈവകൃഷിയും ഉത്തമ കൃഷിമുറകളും' നടപ്പിലാക്കി വരുന്നത്. കർഷകരുടെ കൃഷിയിടങ്ങളെ 15-25 ഹെക്ടർ വീതമുള്ള ക്ലസ്റ്ററുകളായി തിരിച്ച് ക്ലസ്റ്ററടിസ്ഥാനത്തിലുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങളാണ് നടത്തി വരുന്നത്.

ജൈവകൃഷിയും ഉത്തമ കൃഷിമുറകളും പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനായി കൃഷി വകുപ്പ് വിവിധ ഘടകങ്ങൾ ഉൾപ്പെടുത്തി പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കി വരുന്നു.

1. ക്ലസ്റ്ററടിസ്ഥാനത്തിലുള്ള ജൈവ കാർഷിക പ്രവർത്തനങ്ങൾ

ജൈവകൃഷി പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനായി ക്ലസ്റ്ററടിസ്ഥാനത്തിലുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങളാണ് നടത്തി വരുന്നത്. 15-25 ഹെക്ടർ ഉൾക്കൊള്ളുന്ന ഓരോ ക്ലസ്റ്ററിനു 75000/- രൂപയാണ് ധനസഹായമായി നൽകുന്നത്.

2. ഇക്കോഷോപ്പുകൾ

ജൈവ ക്ലസ്റ്ററുകളിൽ ഉല്പാദിപ്പിക്കുന്ന ഉല്പന്നങ്ങൾ, മറ്റ് ഉല്പാദനോപാധികൾ എന്നിവയുടെ വിപണനത്തിനായി സംസ്ഥാനത്തുടനീളം 241 ഇക്കോഷോപ്പുകൾ പ്രവർത്തിച്ചു വരുന്നു. ഓരോ ഇക്കോഷോപ്പിനും 2 ലക്ഷം രൂപ ധനസഹായമായി നൽകുന്നുണ്ട്.

3. ജൈവ ഉല്പന്നങ്ങളുടെ നേരിട്ടുള്ള വിപണനം

ക്ലസ്റ്ററുകൾ ഉല്പാദിപ്പിക്കുന്ന ജൈവ ഉല്പന്നങ്ങൾ കോർപ്പറേഷൻ, മുൻസിപ്പാലിറ്റികൾ, ജില്ലാ ആസ്ഥാനങ്ങൾ എന്നിവിടങ്ങളിൽ വിപണനം നടത്തുന്നതിന് 32 നേരിട്ടുള്ള വിപണികൾ നടപ്പിലാക്കിയിട്ടുണ്ട്.

4. കാസർഗോഡ് ജില്ലയിൽ പി.ജി.എസ് സർട്ടിഫിക്കേഷൻ

കാസർഗോഡ് ജില്ലയെ സമ്പൂർണ്ണ ജൈവ കൃഷി ജില്ലയാക്കുന്നതിന്റെ ഭാഗമായി വി.എഫ്.പി.സി.കെ മുഖാന്തിരം പി.ജി.എസ് സർട്ടിഫിക്കേഷൻ നടത്തുന്നതിന് 2016-17 മുതൽ 1000 ഹെക്ടറിലേയ്ക്ക് 60 ലക്ഷം രൂപയാണ് ചെലവഴിച്ചത്.

5. കട്ടനാട് ജി.എ.പി പദ്ധതി

കട്ടനാട്ടിലെ പ്രത്യേക പരിസ്ഥിതി- ആവാസ വ്യവസ്ഥകൾക്ക് അനുസൃതമായി നെൽ കൃഷിയിൽ നല്ല കൃഷി മുറകൾ പാലിച്ച് സുസ്ഥിര നെൽകൃഷിയ്ക്കുള്ള പദ്ധതികൾ ആവിഷ്കരിച്ച് 2017-18, 2018-19 വർഷങ്ങളിൽ നടപ്പിലാക്കി. ആലപ്പുഴ, കോട്ടയം, പത്തനംതിട്ട ജില്ലകളിൽ 27750 ഹെക്ടർ സ്ഥലത്ത് പാടശേഖരത്തിലാണ് ഈ പദ്ധതി പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടപ്പിലാക്കിയത്. കട്ടനാട്ടിലെ വരിനെല്ലിന്റെ നിയന്ത്രണം, കരിമണ്ണിന്റെ പരിപാലനം, ഇക്കോളജിക്കൽ എൻജിനീയറിംഗ് മുറകൾ, കർഷകർക്കാവശ്യമുള്ള ജൈവ ഉപാധികളുടെ നിർമ്മാണം, ട്രൈക്കോ കാർഡ് നിർമ്മാണവും വിതരണവും, സംയോജിത രോഗ കീടനിയന്ത്രണ മാർഗ്ഗങ്ങൾ, കള നിയന്ത്രണം, വിപണി ഇടപെടൽ, മറ്റു ജൈവ കാർഷിക മുറകൾ ഉൾപ്പെട്ട ഡെമോൺസ്ട്രേഷൻ, കർഷകർക്കുള്ള പരിശീലന പരിപാടികൾ എന്നിവ നടപ്പിലാക്കിയിട്ടുണ്ട്.

6. സമ്പൂർണ്ണ ജൈവ കാർഷിക മണ്ഡലം അവാർഡ്

ജൈവ കൃഷി പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനും വ്യാപിപ്പിക്കുന്നതിനുമായി നിയോജക മണ്ഡലം (ഒന്നാം സമ്മാനം 15 ലക്ഷം രൂപ, രണ്ടാം സമ്മാനം 10 ലക്ഷം രൂപ, മൂന്നാം സമ്മാനം 5 ലക്ഷം രൂപ), കോർപ്പറേഷൻ (ഒന്നാം സമ്മാനം 3 ലക്ഷം രൂപ), മുൻസിപ്പാലിറ്റി (ഒന്നാം സമ്മാനം 3 ലക്ഷം രൂപ, രണ്ടാം സമ്മാനം 2 ലക്ഷം രൂപ, മൂന്നാം സമ്മാനം 1 ലക്ഷം രൂപ), ഗ്രാമപഞ്ചായത്ത് (ഒന്നാം സമ്മാനം 3 ലക്ഷം രൂപ, രണ്ടാം സമ്മാനം 2 ലക്ഷം രൂപ, മൂന്നാം സമ്മാനം 1 ലക്ഷം രൂപ) എന്നി തലങ്ങളിൽ മികവിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ അവാർഡുകൾ നൽകി വരുന്നു.

7. കീടനാശിനി അവശിഷ്ട വിഷാംശ പരിശോധന

സംസ്ഥാന കൃഷി വകുപ്പ് പഴം-പച്ചക്കറികളിൽ

'സേഫ് റൂ ഊറ്റ്' എന്ന പദ്ധതി ഘടകം ഉൾപ്പെടുത്തി വെള്ളായണി കാർഷിക കോളേജിലെ "കീടനാശിനി അവശിഷ്ട വിഷാംശ പരിശോധന" ലാബിൽ കർഷകരുടെ കൃഷിയിടങ്ങൾ, ഇക്കോഷോപ്പുകൾ, മാർക്കറ്റുകൾ എന്നിവിടങ്ങളിൽ നിന്നും പഴം, പച്ചക്കറി സാമ്പിളുകൾ ശേഖരിച്ച് കീടനാശിനി അവശിഷ്ട വിഷാംശ പരിശോധന നടത്തുകയും പരിശോധന ഫലം കേരള സർക്കാരിന്റെ ഔദ്യോഗിക വെബ് പോർട്ടൽ www.kerala.gov.in ലും കേരള കാർഷിക സർവ്വകലാശാലയുടെയും കൃഷി വകുപ്പിന്റെയും വെബ് സൈറ്റുകളിലും 3 മാസത്തിലൊരിക്കൽ പ്രസിദ്ധീകരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

കൂടാതെ ഹോർട്ടിക്കൾച്ചർ കോളേജ്, വെള്ളായണിക്കര (തൃശ്ശൂർ), പടന്നക്കാട് കാർഷിക കോളേജ് (കാസറഗോഡ്) എന്നീ സ്ഥാപനങ്ങളിലും കീടനാശിനി അവശിഷ്ട പരിശോധനലാബ് പ്രവർത്തിക്കുന്നുണ്ട്.

8. സീറോ ബഡ്ജറ്റ് നാച്ചറൽ ഫാമിംഗ്

"സീറോ ബഡ്ജറ്റ് നാച്ചറൽ ഫാമിംഗ്" എന്ന പുതിയ കൃഷി രീതി കർഷകരിലേയ്ക്ക് എത്തിക്കുന്നതിനും അതിലൂടെ സുസ്ഥിര കൃഷി ചെലവു കുറഞ്ഞ രീതിയിൽ നടപ്പാക്കി വരുമാന വർദ്ധനവ് ഉണ്ടാക്കുന്നതിനും കർഷകരെ സജ്ജമാക്കുന്നതിന്റെ ഭാഗമായി സീറോ ബഡ്ജറ്റ് നാച്ചറൽ ഫാമിംഗിന്റെ പ്രയോക്താവായ പത്മശ്രീ സുഭാഷ് പലേക്കറിനെ ഉൾപ്പെടുത്തി സംസ്ഥാനതല ശില്പശാല സംഘടിപ്പിച്ചു.

9. ഫാം സ്കൂൾ മുഖേന കർഷകർക്കുള്ള പരിശീലനങ്ങൾ

ജൈവകൃഷി രീതി കൂടുതൽ ഫലപ്രദമായ രീതിയിൽ നടപ്പാക്കുന്നതിനും വ്യാപിപ്പിക്കുന്നതിനും വേണ്ടി ഫാം സ്കൂളുകൾ സജ്ജീകരിച്ച്, കർഷകർക്കുള്ള പരിശീലന പരിപാടികൾ സംഘടിപ്പിച്ച് വരുന്നു. ഇത്തരം 73 ഫാം സ്കൂളുകൾ സംസ്ഥാനത്തുടനീളം പ്രവർത്തിക്കുന്നുണ്ട്.

ബി) കർഷകർ ഉല്പാദിപ്പിക്കുന്ന ജൈവ കാർഷികോല്പന്നങ്ങൾക്ക് മെച്ചപ്പെട്ട വില ലഭ്യമാക്കുന്നതിനും അവ അനായാസം വിറ്റഴിക്കുന്നതിനുള്ള വിപണന സൗകര്യം ഏർപ്പെടുത്തുന്നതിനും എന്തെല്ലാം നടപടികളാണ് സ്വീകരിച്ചിട്ടുള്ളതെന്ന് വെളിപ്പെടുത്താമോ;

ബി) കർഷകർ ഉല്പാദിപ്പിക്കുന്ന ജൈവ കാർഷികോല്പന്നങ്ങൾക്ക് മെച്ചപ്പെട്ട വില ലഭ്യമാക്കുന്നതിനും അവ അനായാസം വിറ്റഴിക്കുന്നതിനും നിലവിൽ സംസ്ഥാനത്ത് കൃഷി വകുപ്പിന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ കേരളത്തിൽ തന്നെ വിപണി കണ്ടെത്തി "കേരള ഓർഗാനിക്" എന്ന ബ്രാൻഡ് ലേബൽ നൽകി ഉല്പന്നങ്ങൾ പ്രാദേശിക വിപണികൾ വഴിയും ഇക്കോഷോപ്പുകൾ വഴിയും ഉപഭോക്താക്കളിൽ

എത്തിക്കുവാൻ സാധിക്കുന്നു. ജൈവ ക്ലസ്റ്ററുകളിൽ നിന്നും ശേഖരിക്കുന്ന ഗുണമേന്മയേറിയ ഇത്തരം പച്ചക്കറി, പഴവർഗ്ഗങ്ങൾ കൃഷി വകുപ്പിന്റെ തന്നെ ഇക്കോഷോപ്പുകൾ മുഖാന്തിരം കർഷകർ വില്പന നടത്തുന്നു. ഇത്തരം ഇക്കോഷോപ്പുകൾ സജ്ജമാക്കുന്നതിന് തുടക്കത്തിൽ 2 ലക്ഷം രൂപയും രണ്ടാം വർഷം തെരഞ്ഞെടുത്തവയ്ക്ക് പ്രവർത്തന ഫണ്ടായി 1 ലക്ഷം രൂപയും നൽകുന്നുണ്ട്.

ജിഎപി സർട്ടിഫിക്കേഷനോടു കൂടിയ തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ട ഇത്തരം ജൈവ ക്ലസ്റ്ററുകളിൽ നിന്നും ശേഖരിക്കുന്ന ഉല്പന്നങ്ങൾ തരംതിരിച്ച്, ഗ്രേഡ് ചെയ്ത് കേരള ഓർഗാനിക് എന്ന പ്രത്യേക ലേബലോടു കൂടിയ പായ്ക്കുകളിലാക്കുന്നു. ഇതിലേക്ക് ക്ലസ്റ്ററുകൾ സന്നദ്ധ സംഘടനകളുടെ സേവനം ഉപയോഗപ്പെടുത്തി നേരിട്ടുള്ള വിപണിവഴി ഉപഭോക്താക്കൾക്ക് ലഭ്യമാക്കുന്നു. പരിസ്ഥിതിക്ക് അനുയോജ്യമായ വസ്തുക്കളാണ് പായ്ക്കിംഗിനായി ഉപയോഗിക്കുന്നത്. അതുവഴി ഉപഭോക്താക്കൾക്ക് ഗുണമേന്മ ഉറപ്പുവരുത്താനും കൂടുതൽ സ്വീകാര്യത കൈവരിക്കാനും സാധിക്കുന്നു. നേരിട്ടുള്ള വിപണനത്തിന് 3 ലക്ഷം രൂപ ധനസഹായം ലഭ്യമാക്കുന്നു. ഇതുവരെ 241 ഇക്കോഷോപ്പുകൾ സംസ്ഥാനത്ത് ജൈവകൃഷിയും ഉത്തമ കൃഷി മുറകളും പദ്ധതിയിൻ കീഴിൽ പ്രവർത്തിച്ചുവരുന്നു. കൂടാതെ നടപ്പു സാമ്പത്തിക വർഷം 15 പുതിയ ഇക്കോഷോപ്പുകൾ സ്ഥാപിക്കുന്നതിന് രണ്ട് ലക്ഷം രൂപ വീതം 30.00 ലക്ഷം ധനസഹായം നൽകുന്നതിനായി പദ്ധതി തയ്യാറാക്കി നടപ്പിലാക്കിവരുന്നു. ഇപ്രകാരം കർഷകർക്ക് വിപണി വിലയേക്കാൾ 20-30% വിലക്കൂടുതൽ ലഭ്യമാകുകയും ഉപഭോക്താവിന് സുരക്ഷിത ഉല്പന്നം ഉറപ്പാക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

സി) കേരളത്തിൽ ഉല്പാദിപ്പിക്കുന്ന ജൈവ ഉല്പന്നങ്ങൾ വിദേശ രാജ്യങ്ങളിലേയ്ക്ക് കയറ്റുമതി ചെയ്യുന്നതിന് നിലവിൽ എന്തെല്ലാം സംവിധാനങ്ങളാണ് ഏർപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളതെന്ന് അറിയിക്കാമോ;

സി) കേരളത്തിന്റെ തനതായ കാർഷികോല്പന്നങ്ങൾക്കും ജൈവോല്പന്നങ്ങൾക്കും വിദേശ വിപണി നേടിയെടുക്കുന്നതിന് സംസ്ഥാനത്ത് കാർഷിക കയറ്റുമതി നയം രൂപീകരിച്ച് നടപ്പിലാക്കുന്നതിന് സർക്കാർ തീരുമാനം കൈക്കൊണ്ടിട്ടുണ്ട്. സംസ്ഥാനത്ത് നിന്നുള്ള കാർഷിക കയറ്റുമതി ത്വരിതപ്പെടുത്തുന്നതിനും GAP പ്രകാരമുള്ള പച്ചക്കറിയും പഴവർഗ്ഗങ്ങളും കയറ്റുമതി ചെയ്യുന്നതിനുമായി VFPOCK യെ സർക്കാർ നോഡൽ ഏജൻസിയായി നിയമിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇതിനാവശ്യമായ പദ്ധതി രൂപരേഖ കേന്ദ്ര സർക്കാരിന് സമർപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ഡി) ജൈവകൃഷിയും ഉത്തമ കൃഷിമുറകളും അവലംബിക്കുന്ന കർഷകർക്ക് ജൈവ സർട്ടിഫിക്കേഷൻ നൽകി വരുന്നുണ്ടോ; എങ്കിൽ വിശദാംശം നൽകാമോ?

ഡി) ഉണ്ട്, നിലവിൽ 8700 ഓളം ജിഎപി സർട്ടിഫിക്കറ്റുകൾ നൽകിയിട്ടുണ്ട്.

ഉത്തമ കൃഷിമുറകൾ അനുവർത്തിച്ചു നടപ്പിലാക്കുന്ന കൃഷിയിടങ്ങൾക്ക് സാക്ഷ്യപത്രവും പിജിഎസ്-ലേക്കുള്ള മുന്നൊരുക്കങ്ങളും ലക്ഷ്യമിടുന്നു. പ്രാരംഭ ഘട്ടത്തിൽ പച്ചക്കറികൾക്കും പഴവർഗ്ഗങ്ങൾക്കുമാണ് ഈ സാക്ഷ്യപത്രം നൽകുന്നത്. ഇതിനായി ജിഎപി മാനദണ്ഡങ്ങൾ നിശ്ചയിച്ചിട്ടുണ്ട്. ക്ലസ്റ്റർ അടിസ്ഥാനത്തിലായിരിക്കും സാക്ഷ്യപത്രം നൽകുന്നത്. ഈ വിധത്തിൽ കൃഷി ചെയ്തു കിട്ടുന്ന ഉൽപ്പന്നങ്ങൾ ജിഎപി സർട്ടിഫിക്കറ്റ് എന്ന ലേബലോടുകൂടി വിപണിയിൽ എത്തുന്നു. സർട്ടിഫിക്കേഷൻ സംവിധാനത്തിലൂടെ കർഷകർക്ക് ന്യായമായ വില ലഭിക്കുകയും, ഉപഭോക്താക്കൾക്ക് സുരക്ഷിത ഉൽപ്പന്നങ്ങൾ ലഭ്യമാകുകയും ചെയ്യുന്നു. വിശദാംശങ്ങൾ അനുബന്ധമായി ചേർത്തിട്ടുണ്ട്

Mayap
സെക്ഷൻ ഓഫീസർ

അനുബന്ധം

വിശദാംശങ്ങൾ

1. ക്ലസ്റ്റർ രൂപീകരണവും രജിസ്ട്രേഷനും :-

കുറഞ്ഞത് 20 സെൻറ് സ്ഥലമുള്ള കർഷകർക്കും അല്ലെങ്കിൽ കുറഞ്ഞത് 5 അംഗങ്ങളോട് കൂടിയ ഒരു ഏക്കർ സ്ഥലം സ്വന്തമായോ പാട്ടമായോ ഉള്ള ഗ്രൂപ്പുകൾക്കും ക്ലസ്റ്റർ അംഗങ്ങളാകാം.

2. ഫാം ഡോക്യുമെന്റേഷൻ :-

വിത്ത് മുതൽ സംഭരണം വരെ നടപ്പിലാക്കിയ എല്ലാ പ്രവർത്തനങ്ങളും കർഷകർ തങ്ങളുടെ ഫീൽഡ് ഡയറിയിൽ കൃത്യമായി രേഖപ്പെടുത്തുകയും ആയത് ഉദ്യോഗസ്ഥർ നിശ്ചിത ഇടവേളകളിൽ പരിശോധിച്ച് ഉറപ്പ് വരുത്തുകയും യഥാസമയങ്ങളിൽ പുതുക്കി സൂക്ഷിച്ചുവയ്ക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ഇതിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിലാണ് ജൈവ സർട്ടിഫിക്കേഷൻ സംബന്ധിച്ച സാക്ഷ്യപത്രം നൽകുന്നത്.

3. മേൽനോട്ടവും സാക്ഷ്യപത്രവും:-

നാല് തട്ടുകളിലായുള്ള പരിശോധനയാണ് ഇവിടെ നടപ്പിലാക്കുന്നത്. ജി.എ.പി സ്റ്റാൻഡേർഡ് പ്രകാരമുള്ള കാർഷിക പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടപ്പിലാക്കിയോ എന്ന് കൃഷി ഉദ്യോഗസ്ഥർ പരിശോധിക്കുകയും അവ വിലയിരുത്തുകയും അല്ലാത്തപക്ഷം അവ തിരുത്തി രേഖപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്യുന്നു.

വിവിധ തലങ്ങളിലുള്ള പരിശോധനകൾ

- കർഷകന്റെ സ്വന്തമായുള്ള പരിശോധന
- പിയർ ഗ്രൂപ്പുകൾ വഴിയുള്ള പരിശോധന
- ഫീൽഡ് തലത്തിലുള്ള ഉദ്യോഗസ്ഥരുടെ പരിശോധനയും റിപ്പോർട്ടിങ്ങും
- കൃഷി ഓഫീസറിന്റെ വിലയിരുത്തലിന്റെയും, സർട്ടിഫിക്കേഷന്റെയും അടിസ്ഥാനത്തിൽ ജില്ലാതലത്തിൽ പരിശോധന നടത്തുകയും ജിഎപി സർട്ടിഫിക്കറ്റുകൾ ലഭ്യമാക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

5. സാക്ഷ്യപത്രം നൽകിയശേഷം സ്വീകരിക്കുന്ന തുടർ നടപടി:-

കൃഷി ഓഫീസറുടെ മേൽനോട്ടത്തിൽ കൃഷി അസിസ്റ്റന്റ് കൃഷിയിടങ്ങൾ നിശ്ചിത ഇടവേളകളിൽ സന്ദർശിക്കുകയും കർഷകർ ഫീൽഡ് ഡയറി കൃത്യമായി രേഖപ്പെടുത്തുന്നുണ്ടോ എന്ന് പരിശോധിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. വിളവെടുപ്പിന് മുൻപായി കൃഷി ഓഫീസർമാർ കൃഷിയിടങ്ങൾ സന്ദർശിച്ച് കർഷകർ ജി.എ.പി സ്റ്റാൻഡേർഡ് പാലിക്കുന്നുണ്ടോ എന്ന് ഉറപ്പുവരുത്തുന്നു.

M. Jayap
സെക്ഷൻ ഓഫീസർ